

О. О. Карпенко,
 д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту, публічного управління
 та адміністрування, Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ
 ORCID ID: 0000-0003-2943-1982

К. О. Кудлінська,
 здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 "Публічне управління
 та адміністрування", Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ
 ORCID ID: 0000-0002-7738-882X

К. Є. Кузнецова,
 здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 "Публічне управління
 та адміністрування", Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ
 ORCID ID: 0000-0001-9035-9452

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.1.97

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ДЕРЖАВНИХ ОРГАНАХ ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

О. Karpenko,
 Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management
 And Public Administration, State University of Infrastructure and Technologies, Kyiv
 K. Kudlinska,
 Master Student Of Specialty 281 "Public Administration", State University of Infrastructure and Technologies, Kyiv
 K. Kuznetsova,
 Master Student Of Specialty 281 "Public Administration", State University of Infrastructure and Technologies, Kyiv

PREVENTING AND COMBATING CORRUPTION IN STATE AND LOCAL GOVERNMENT BODIES

Досліджено сутність і трактування поняття "корупція" як найбільш небезпечного явища для суспільства та держави. Встановлено, що нині немає єдиного трактування цього поняття. Визначено "корупцію" у національному законодавстві України. Доведено, що корупція нині знаходиться за межами національних кордонів, що диктує необхідність застосування глобального підходу.

Проаналізовано Конвенцію ООН проти корупції. Досліджено Індекс сприйняття корупції, який публікується з 1995 року міжнародною організацією Transparency International, визначено динаміку зміни Індексу сприйняття корупції та відповідних балів України.

Досліджено антикорупційні інституції та Антикорупційну стратегію України на 2020—2024 роки. Проаналізовано зміни у сприйнятті поширеності корупції за оцінками населення в Україні. Визначено проблеми щодо запобігання та протидії корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування.

Зазначено, що чинне законодавство не досягає необхідного антикорупційного ефекту, оскільки не впливає на етичні і моральні цінності, які найбільш впливають на боротьбу з корупцією. Надано висновки і рекомендації щодо протидії корупції.

The essence and definition of the concept of corruption as the most dangerous phenomenon for society and the state is studied. It was established that to date there is no unified interpretation of this concept. Definition "corruption" in the national legislation of Ukraine is defined. It was proved that corruption is currently beyond national borders, which dictates the need for a global approach.

The United Nations Convention against Corruption is analysed. The Corruption Perceptions Index, which has been published since 1995 by Transparency International, is studied, and the dynamics of the Corruption Perceptions Index and Ukraine's respective scores are determined.

Ukraine's anti-corruption institutions and its Anti-corruption Strategy for 2020–2024 are examined. Changes in the perception of the prevalence of corruption as perceived by the population in Ukraine are analysed. The problems in preventing and combating corruption in state and local government bodies are identified.

It is indicated that the current legislation does not achieve the necessary anti-corruption effect, because it does not affect the ethical and moral values which have the greatest impact on the fight against corruption.

Despite certain achievements in the fight against corruption, the issues of preventing and counteracting corruption in local authorities in Ukraine remain highly relevant. Local governments should take on the burden of fighting corruption and should give priority to resisting it. Effective regional economic and social measures need to be introduced.

Corruption threatens the smooth functioning of the public sector, weakens public confidence in public institutions and hampers the democratic and stable development of the country. Corrupt public officials are potential targets of foreign intelligence services and criminal groups. Hence, the fight against corruption is of paramount importance for state security.

In order to cultivate a "zero tolerance" to all forms of corruption, the ideology and system of government need to change so that all Ukrainians can be convinced that honesty is prestigious, useful and safe, and aspire to live in a developed rather than a corrupted country.

*Ключові слова: корупція, поняття, ознаки, державні органи, органи місцевого самоврядування.
Key words: Corruption, Concept, Characteristics, State Authorities, Local Authorities.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні корумпованість майже всіх сфер життєдіяльності перетворилася на найсерйознішу проблему для України, загострення якої суттєво впливає міжнародний імідж нашої країни [1].

Завдання та місія уряду полягає у наданні соціальних послуг, які роблять життя народу осмисленим і структурованим. Органи місцевого самоврядування як рівень управління були створені для того, щоб наблизити уряд до людей та змінити їх життя на краще, але для цього соціальні послуги органами місцевого самоврядування мають надаватися задовільним, своєчасним, ефективним та адекватним способом. Викорінення корупції поряд з підвищенням професіоналізму і відповідальності дозволить місцевим органам влади постійно забезпечувати своєчасне, ефективне, адекватне, швидке та задовільне надання соціальних послуг і тим самим виправдати своє існування та величезні фінансові асигнування. Отже, вивчення питання корупції в системі місцевого самоврядування та напрацювання пропозицій щодо подолання негативних наслідків цього ганебного явища загалом і в органах місцевої влади зокрема є не лише актуальним, а й життєво необхідним для розбудови системи державного управління України, спрямованої передусім на економічне зростання й поліпшення добробуту населення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень і публікацій демонструє значну кількість визначень корупції, при цьому її розу-

міння залежить від кута зору, під яким його намагаються дослідити фахівці різних галузей науки [2].

У Законі України "Про запобігання корупції" закріплено, що "корупція — це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей" [3].

Терещук О.В. тлумачить явище корупції у двох аспектах, а саме: як протизаконне діяння посадових осіб, спрямоване на особисте збагачення, та як стійкий зв'язок представників владно-управлінських структур зі злочинним середовищем і сприяння йому в протиправній діяльності шляхом використання наданих їм державою повноважень [4].

П'ясецька-Устич С.В. основними ознаками корупційних дій виділяє взаємну угоду учасників дії; існування взаємних зобов'язань; одержання певних переваг для обох сторін; прийняття рішення, яке порушує закон або суперечить моральним стандартам; свідоме підпорядкування суспільних інтересів особистій вигоді; приховання своїх дій обома сторонами [5].

Мельник М.І. [6] пропонує класифікувати основні підходи щодо розуміння явища "корупція" як:

1) підкуп і продажність державних чи інших службовців (за такого підходу корупцію ототожнюють із хабарництвом);

2) зловживання владою чи службовим становищем, учинене з корисливою метою;

3) зловживання владою чи службовим становищем, учинене з будь-якої особистої зацікавленості;

4) використання службових повноважень, статусу посади, а також її авторитету та пов'язаних із ними можливостей для задоволення особистого інтересу або в групових інтересах;

5) елемент (ознака) або різновид організованої злочинності;

6) поняття, визначення якого обмежене лише загальними ознаками, відсутністю чітких формулювань, які б дали змогу виділити суттєві ознаки цієї правової категорії.

Так, корупція як соціально-економічне явище, соціально обумовлена (тобто є продуктом соціального життя); має свою соціальну вартість (тобто "ціну", яку платить суспільство за існування корупції); суттєво впливає на найважливіші соціальні процеси — економічні, політичні, правові тощо; має історичні джерела і глобальний характер; є соціальним, економічним, політичним, правовим, психологічним і моральним явищем; має властивість постійно видозмінюватися відповідно до соціальних реалій [7].

Не вирішена раніше частина загальної проблеми. Стан системи державного управління України, який уже зазнав суттєвих змін, продовжує постійно змінюватися під дією внутрішніх та зовнішніх факторів і це потребує додаткового аналізу та відповідних уточнень щодо запобігання і протидії корупції, зокрема в державних органах та органах місцевого самоврядування, з урахуванням викликів сьогодення.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження досвіду запобігання та протидії корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Корупція — це неправдоподібність у процесі прийняття рішення, при якому особа, що приймає рішення, погоджується відхилитися або вимагає відхилення від критерію, яким повинна керуватися при прийнятті рішень, в обмін на винагороду або на обіцянку чи очікувану винагороду, тоді як ці мотиви, що впливають на прийняття рішення, не можуть бути частиною правильного рішення.

Вплив корупції на політику може призвести до руйнування демократичної цінності: усі цінності демократії, передусім реагування, підзвітність, участь та розвиток людини, або приглушуються, або нехтуються там, де процвітає корупція. Розвиток стримується в режимі корупції. Замість того, щоб використовувати наявні ресурси для піднесення та розвитку держави, вони спрямовуються на приватне використання. Верховенство закону також підривається і замінюється м'язовою силою. З метою викрадення державних ресурсів чиновники в системі місцевого самоврядування підривають норми,

що керують їх діяльністю, і домагаються, щоб те, що було вкрадено ними, не могло бути простежено протягом їх перебування на цій посаді. Корумпована складова має серйозні наслідки для надання послуг, оскільки проекти розвитку можуть бути необґрунтовано відхилені.

У середині 1990-х років абсолютна більшість країн у світі визнали, що корупція є глобальною проблемою. З того часу у сфері запобігання корупції активно працюють регіональні та глобальні міжурядові організації. Результатом такої діяльності стало ухвалення цілого комплексу міжнародних обов'язкових актів та актів рекомендаційного характеру, розроблених Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи, Організацією економічного співробітництва та розвитку, Європейським Союзом та Організацією американських держав [8].

Впровадження антикорупційних заходів залежить від географічних, економічних та демографічних внутрішніх факторів, як-от: розмір країни, кількість її населення та розмір валового внутрішнього продукту на душу населення. Важливою передумовою ефективності антикорупційних заходів є рівень політичної готовності, який виявляється, коли уряди пропонують фінансування та персонал для незалежних антикорупційних агентств. Додатковими чинниками, що застосовуються, є зовнішній вплив різних інституцій. Норми законодавства Європейського Союзу (ЄС) частково були розроблені з урахуванням корупції, але результати протидії корупції неоднозначні. ЄС може чинити тиск на уряди щодо прийняття інституційних реформ, але вважається, що його внесок має скромні результати, особливо якщо інституційні зміни та результати діяльності на момент вступу вважалися незадовільними. Однак інші вважають позитивний вплив зовнішніх стимулів і визнають їх механізмом, який може сприяти покращенню засобів масової інформації та громадянського суспільства та висувати справи про корупцію в центр уваги [9].

Стимули — це дії національних та міжнародних політичних та соціальних суб'єктів, спрямовані на виклик антикорупційної відповіді від уповноважених осіб, що приймають рішення. Прийняття антикорупційних національних реформ є бажаною відправною точкою. Ефективність їх впровадження та прийняття профілактичних заходів останнім часом стали у центрі уваги національних та міжнародних установ.

Корупція та боротьба з корупцією — це складний і багатовимірний процес. Отже, оцінки масштабів корупції, готовності боротися з нею (політична воля) та ефективності різних типів антикорупційних заходів дуже різняться.

Вимірювання шкали корупції та адекватна оцінка ефективності антикорупційних заходів є викликом для експертів, політиків та суспільства. Без такого аналізу неможливо не тільки вимірювати ступінь успішності антикорупційної стратегії, але й адекватно коригувати її зміст, часові рамки та механізми реалізації відповідних кроків.

Значним міжнародним досягненням у сфері протидії корупції стало ухвалення Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй Конвенції ООН проти корупції (UNCAC) 31 жовтня 2003 року. UNCAC набула чинності 14 грудня 2005 року. UNCAC розглядає шість

основних тем: обов'язкові та дозволені за-
побіжні заходи, що застосовуються як до дер-
жавного, так і до приватного секторів, вклю-
чаючи стандарти бухгалтерського обліку для
приватних компаній; обов'язкові та дозволені
зобов'язання щодо криміналізації, включаю-
чи зобов'язання щодо підкупу державного та
приватного секторів, торгівлі впливом та не-
законного збагачення; приватні права на дії
щодо жертв корупційних дій; заходи протидії
відмиванню грошей; співпраця у розслідуванні
та переслідуванні справ, включаючи ко-
лекційні дії, шляхом взаємної правової допо-
моги та екстрадиції; повернення активів. Сьо-
годні це єдиний універсальний юридично обо-
в'язковий інструмент для боротьби з коруп-
цією. Так, 181 країна-підписант Конвенції
здійснюють заходи, рекомендовані докумен-
том для подолання корупції [8].

Визнанням у світі є Індекс сприйняття корупції
(Corruption Perceptions Index, CPI) — показник, який з
1995 року розраховується міжнародною організацією
Transparency International. Сама організація не прово-
дить власних опитувань. Індекс розраховують на основі
13 досліджень авторитетних міжнародних установ і дос-
лідницьких центрів. Ключовим показником Індeksu є
кількість балів, а не місце в рейтингу. Мінімальна оцін-
ка (0 балів) означає, що корупція фактично підміняє
собою державу, максимальна (100 балів) свідчить про
те, що корупція майже відсутня в житті суспільства [10].

Індекс сприйняття корупції міжнародної надзвичай-
но ефективно розкриває та підвищує обізнаність гро-
мадськості про ті країни, в яких офіційна корупція вва-
жається найбільш поширеною.

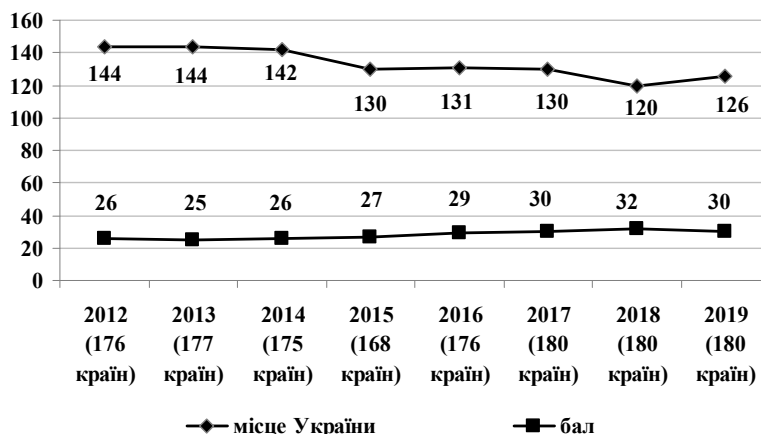
Світ сприймає Україну не лише, як дуже корумпо-
вану країну, а як країну, де політична, масштабна та
дрібна корупція стали природною складовою соціаль-
них відносин. Динаміку зміни місця та балів України у
Індексі сприйняття корупції наведено на рисунку 1.

Так, Україна у 2019 році отримала 30 балів зі
100 можливих, що на два бали менше, ніж у 2018 році,
тобто повернулася на рівень 2017 року і тепер посідає
126 місце зі 180 країн світу.

Оцінка України сформувалася з 9 різних дослід-
жень. Три з них показали незначне зростання, три —
нульову динаміку, а три — зниження. Найбільший мінус
— 13 пунктів спостерігається у дослідженні Global
Insight Country Risk Ratings. Ідеться про ризик, що
люди/компанії в країні зіткнуться з хабарництвом чи
іншими корупційними практиками ведення бізнесу від
отримання великих контрактів до повсякденної робо-
ти. На початку 2019 року Transparency International
Ukraine надала 12 рекомендацій, які б могли покращи-
ти показники України в CPI. Станом на кінець року було
виконано або частково виконано лише 6 з них, причому
в останньому кварталі 2019 року [10].

Щоб знизити рівень корупції в Україні, владі у
2020 році рекомендовано [12]:

- сформулювати незалежну та професійну судову
владу,
- забезпечити незалежність та спроможність орга-
нів антикорупційної сфери,

Рис. 1. Динаміка зміни місця та балів України у Індексі сприйняття корупції

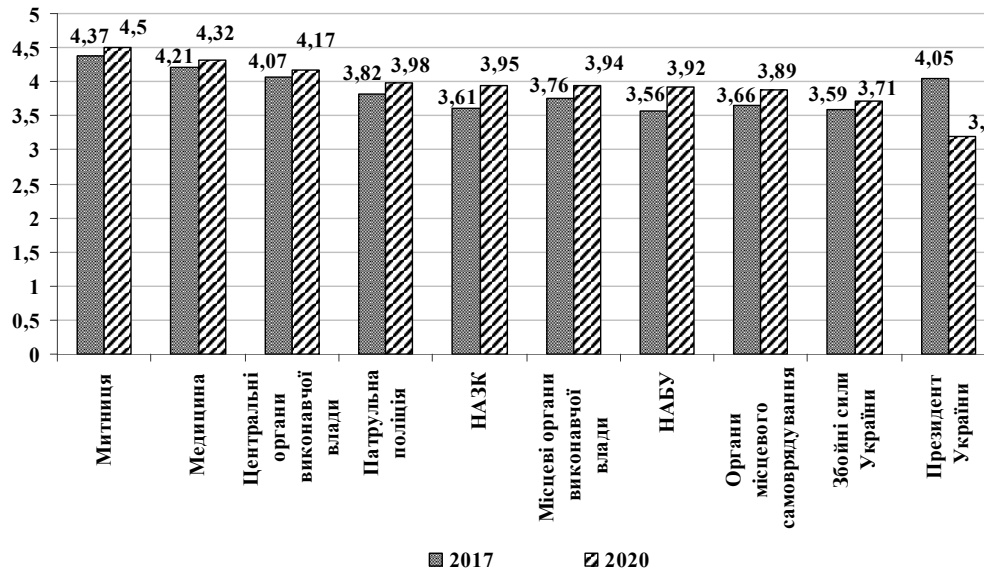
Джерело: побудовано на основі даних [11].

- позбавити Службу безпеки України повноважень
у сфері протидії економічним і корупційним злочинам,
- підвищити ефективність систем запобігання по-
літичній корупції,
- запустити відкритий та підзвітний процес прива-
тизації держмайна.

Антикорупційні заходи передбачають наявність за-
конодавства в адміністративній та судовій системі та
чітко позначені закони проти корупції. Вітчизняні полі-
тичні суб'єкти діють як за внутрішніх (соціальних), так і
за зовнішніх (міжнародних) обмежень, і їх реакція може
привести до ефективних заходів проти корупції. Останнє
включає національні стратегії проти корупції та законо-
давчі заходи, які можуть боротися як з масштабною, так
і з дрібною корупцією. Такі внутрішні стимули, як полі-
тична готовність та громадянський тиск, сприяють змен-
шенню корупції навіть за відсутності зовнішнього тис-
ку. Однак, коли існують як внутрішні, так і зовнішні об-
меження, очікується, що національна відповідь проти
корупції буде більш широкою.

Поліпшенню антикорупційного клімату в Україні
мають сприяти антикорупційні інституції: Національне
агентство з питань запобігання корупції (НАЗК); Націо-
нальне антикорупційне бюро України (НАБУ); Спеціалі-
зована антикорупційна прокуратура; Державне бюро
розслідувань; Вищий антикорупційний суд України; На-
ціональне агентство України з питань виявлення, роз-
шуку та управління активами, одержаними від коруп-
ційних та інших злочинів; Служба безпеки України; На-
ціональна рада з питань антикорупційної політики при
президенті України [13].

Велике значення для поліпшення антикорупційного
клімату в Україні матиме реалізація Антикорупційної стра-
тегії на наступні п'ять років, яку 5 листопада 2020 року
Верховна Рада України підтримала в першому читанні. За
відповідний урядовий законопроект № 4135 "Про засади
державної антикорупційної політики на 2020—2024 роки"
проголосували в першому читанні 320 народних депутатів.
Зазначена стратегія базується на подальшому удоскона-
ленні загальної системи запобігання та протидії корупції
та мінімізації корупції в найбільш пріоритетних, із точки
зору подолання корупції, сферах, зокрема шляхом про-
ведення найбільш успішних галузевих реформ [14].

* середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що корупція відсутня, а 5 — дуже поширена.

Рис. 2. Зміни у сприйнятті поширеності корупції за оцінками населення

Джерело: побудовано за даними [15].

Результати соціологічного дослідження "Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність" підтвердили, що корупцію як дуже серйозну проблему виділяють 69% опитаних [15]. Це дослідження було проведено у дві хвили: 2017 (29.05—14.07) та 2020 (4.03—8.04). Зміни у сприйнятті поширеності корупції за оцінками населення згідно з зазначеними опитуваннями наведено на рисунку 2.

У 2020 році оцінка корумпованості багатьох інституцій зросла, зокрема в центральних та місцевих органах виконавчої влади, а також в органах місцевого самоврядування.

Справжнім інструментом розвитку місцевих громад визнано місцеве самоврядування. Це пов'язано з тим, що воно є найнижчим рівнем державного управління, і тому має кращу позицію для розв'язання проблем своїх жителів. Цілями уряду відповідно до керівних принципів реформування місцевого самоврядування є забезпечення відповідних служб та заходів з розвитку, що відповідають місцевим бажанням та ініціативі, шляхом передачі або делегування певних повноважень місцевим представницьким органам. Місцеве самоврядування покликане сприяти здійсненню демократичного самоврядування та заохочувати ініціативу, лідерський потенціал, а також мобілізацію людських та матеріальних ресурсів шляхом залучення представників громадськості до їх розвитку. На жаль, реалізація цих цілей була обмежена надзвичайною корупцією в органах місцевого самоврядування. Корупція залишається основною проблемою, яка стримує місцеве самоврядування від значущого сприяння підвищенню рівня життя місцевого населення. Ця проблема проявляється майже в усіх сферах місцевого самоврядування [16].

Задекларовано, що система місцевого самоврядування демократично обраними радами місцевого самоврядування гарантується Конституцією України [17], Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" [18]. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні міські ради

та їхні виконкоми. Отже, саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо коштів, щоб бути спроможними розв'язувати всі місцеві питання і нести за це відповідальність [19].

Для цього в Україні відбувається децентралізація — передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей — органам місцевого самоврядування.

Водночас фактом є те, що в системі місцевого самоврядування корупція стала суцільною, безсоромною, неконтрольованою та стійкою. Корупція виявляється в укладанні контрактів, просуванні персоналу та розподілі державних посад та привілеїв, розтраті державних коштів тощо. Медичні послуги вкрай неадекватні, безробіття серед працездатного населення і що найгірше — випускників закладів освіти зростає, рівень злочинності також зростає. Бачимо, що корупційна культура, яка панує на національному рівні, цілком закономірно стала загрозою її розвитку на низовому рівні. Це, можливо, пояснює низьку ефективність адміністрації місцевого самоврядування.

Слід звернути особливу увагу на традиційно високий рівень толерантності українського суспільства до дріб'язкової корупції, яка не є унікальним українським явищем — усі суспільства на цьому етапі інституціонального розвитку мають однакову характеристику. Це, зокрема, відбивається в поширеній думці, що "державна машина" просто не може працювати без корупції. Заради справедливості слід сказати, що ця думка також отримала підтримку серед експертів з економічного розвитку. Тому протидія відповідним схемам є одним з пріоритетів боротьби з корупцією.

Як показує українська практика, великою проблемою залишається подолання або, принаймні, мінімізація "децентралізованої" корупції. Ефективність відповідних антикорупційних заходів буде безпосередньо визначати рівень довіри або недовіри суспільства до уряду з усіма відповідними політичними наслідками.

Ефективні реформи є найкращим інструментом для запобігання корупційній поведінці взагалі на рівні управління. Тому антикорупційні аудити відповідних рівнів економічної політики, законів, постанов, розпоряджень — повинні стати обов'язковою частиною політичного процесу. Їх відсутність або просто формальне існування дискредитуватимуть результати антикорупційної політики держави, досягнуті в боротьбі проти корупції.

Говорячи про реформи, найбільший антикорупційний потенціал сьогодні мають такі напрями: державне управління, державні фінанси, енергетичний сектор та управління державними підприємствами, контроль функцій держави, регуляторного середовища, цифрових державних послуг та зацікавлених сторін, які взаємодіють з урядом.

Українська практика показує, що, хоча майже всі українські політичні сили визнають боротьбу проти корупції як один з ключових викликів, що стоять сьогодні перед Україною, прийняття відповідних рішень стає питанням політичної боротьби з опонентами та інструментом політичної самооборони.

Відсутність на даному етапі справжнього антикорупційного консенсусу в українській політичній еліті компрометує Україну серед країн-партнерів щодо ефективності антикорупційної політики, що не лише загрожує досягнутому ефекту в антикорупційній боротьбі, сповільнює антикорупційний прогрес України, але й серйозно погіршує імідж України у світовій спільноті. Подолання бар'єрів на шляху реалізації антикорупційної політики в Україні можливе завдяки конструктивній, злагодженій роботі створених в Україні антикорупційних інституцій і обов'язково за активної, свідомої, всебічної підтримки громадянським суспільством ідеї викорінення корупції в усіх її проявах як у державних органах, так і органах місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОБІТ У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

У наш час громадянське суспільство відіграє все більш важливу роль у житті України загалом та у боротьбі з корупцією зокрема. Беручи до уваги українські реалії, конструктивна співпраця між політиками, урядовцями та громадськими активістами є не лише передумовою успішної боротьби проти корупції, а й інструментом забезпечення стійкості антикорупційної політики.

Корупція ставить під загрозу безперешкодне функціонування державного сектора, послаблює довіру громадян до державних установ та перешкоджає демократичному та стабільному розвитку країни. Корумповані державні службовці є потенційними об'єктами іноземних спецслужб та злочинних груп. Звідси — боротьба з корупцією має величезне значення для забезпечення державної безпеки.

Попри певні здобутки в боротьбі з корупцією, питання запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади України залишаються вкрай актуальними. Органи місцевого самоврядування повинні взяти на себе тягар протидії корупції, а завдання щодо спротиву їй — вважати першочерговими. Необхідно запроваджувати ефективні регіональні економічні та соціальні заходи.

Прийняття антикорупційних національних реформ та необхідних профілактичних заходів останнім часом перебувають у центрі уваги національних та міжнародних установ. Велике значення набуває наглядова роль антикорупційних органів — фундаментальної ланки в ланцюзі боротьби з корупцією.

Дуже часто антикорупційні програми не помічають того факту, що лише етики та правових систем недостатньо для ефективного подолання корупції. Належним чином створені інституції виявляються потужними антикорупційними механізмами. Такий системний підхід забезпечує основу для виявлення як джерел корупції, так і моделей організаційної поведінки, які включають політичні економічні та соціальні аспекти, на які слід звернути увагу. Поєднання етичних та правових антикорупційних заходів та запровадження функціональних механізмів, що захищають від корупції, робить етичні та юридичні процедури значно ефективнішими.

На сьогодні корупція інституціалізована аж до прийняття її як частини системи. Середній українець, як правило, некорумпований, його змушує до хабарництва та корупції суспільство, побудоване на хибній основі політичної, економічної та, фактично, соціальної системи, яка залежить від корупції для виживання.

Для виховання "нульової толерантності" до всіх проявів корупції необхідно змінити ідеологію та державну систему управління таким чином, щоб усі громадяни України могли бути впевнені в тому, що чесний — це престижно, корисно і безпечно, та прагнули жити не у корумпованій, а у розвиненій країні.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку заходів щодо запобігання та протидії корупції в Україні.

Література:

1. Нонік В.В. Дослідження сутності та трактування поняття "корупція": еволюційний аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 99—105.
2. Трепак В.М. Особливості дефініції поняття "корупція" // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 4. С. 181—196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2015_4_17
3. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14.10.2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
4. Терещук О.В. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Одес. Нац. Юрид. акад. Одеса, 2000. 177 с.
5. П'ясецька-Устич С.В. Теоретичні аспекти аналізу корупції як системного явища в сучасній українській економіці // Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 28 (1). С. 19—26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_28%281%29_6
6. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. Київ: Атіка, 2001. 304 с.
7. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / керівник авт. кол. доц. І.О. Ревак. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 220 с.
8. Міжнародне антикорупційне законодавство та Конвенція ООН проти корупції: до чого тут Україна? URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/mizhnarodne-antykoruptsiyne-zakonodavstvo-ta-konventsia-oon-proty-koruptsiyi-do-chogo-tut-ukrayina/>

9. Внутрішній звіт про антикорупційні заходи в Європі: сфери діяльності, досвід, інструменти. URL: https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/reportcorruption_ukr.pdf

10. Індекс сприйняття корупції — 2019. URL: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryinyattya-koruptsiyi-2019/>

11. Індекс сприйняття корупції — 2019. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>

12. Україна опустилася в рейтингу сприйняття корупції. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/23/7238184/>

13. Система антикорупційних органів. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/NAZK-Infografika-funktsiyi-01.09.2020-1.pdf>

14. ВР ухвалила за основу Антикорупційну стратегію на 2020—2024 роки. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/701257.html>

15. Результати опитування підприємців, експертів і населення "Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність". URL: <https://euaci.eu/ua/what-we-do/resources/doslidzhennya-korupciya-v-ua-2020>

16. Задорожний С.А. Механізми запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02; М-во освіти і науки України; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2017. — 20 с.

17. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

18. Про місцеве самоврядування України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

19. Децентралізація влади. URL: <http://poltava.adm-pl.gov.ua:8080/page/decentralizaciya-vladi>

References:

1. Nonik, V.V. (2019), "Research of the essence and interpretation of the concept of "corruption": the evolutionary aspect", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 3, pp. 99—105.

2. Trepak, V.M. (2015), "Features of the definition of "corruption"", *Naukovy visnyk Natsional'noi akademii vnutrishnikh sprav*, vol. 4, pp. 181-196, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvys_2015_4_17 (Accessed 25 Dec 2020).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On prevention of corruption", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (Accessed 25 Dec 2020).

4. Tereschuk, O.V. (2000), "Administrative liability for corruption offenses", Ph.D. Thesis, Law, Odes. Nats. Yuryd. akad. Odesa, Ukraine.

5. P'iasets'ka-Ustych, S.V. (2018), "Theoretical aspects of the analysis of corruption as a systemic phenomenon in the modern Ukrainian economy", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 28 (1), pp. 19-26, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_28%281%29_6 (Accessed 25 Dec 2020).

6. Mel'nyk, M.I. (2001), *Koruptsiia: sutnist', poniattia, zakhody protydii* [Corruption: essence, concepts, countermeasures], Atika, Kyiv, Ukraine.

7. Revak, I.O. (2011), *Koruptsiia: teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia* [Corruption: theoretical and methodological principles of research], L'vDUVS, Lviv, Ukraine.

8. National Agency on Corruption Prevention (2020), "International anti-corruption legislation and the UN Convention against Corruption: what is Ukraine for?", available at: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/mizhnarodne-antikoruptsiyne-zakonodavstvo-ta-konventsiiya-oon-proty-koruptsiyi-do-chogo-tut-ukrayina/> (Accessed 25 Dec 2020).

9. EU-Ukraine Civil Society Platform (2016), "Internal report on anti-corruption measures in Europe: areas of activity, experience, tools", available at: https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/reportcorruption_ukr.pdf (Accessed 25 Dec 2020).

10. Transparency International Ukraine (2020), "Corruption perception index 2019", available at: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryinyattya-koruptsiyi-2019/> (Accessed 25 Dec 2020).

11. Transparency International Ukraine (2020), "Corruption perception index 2019", <http://cpi.ti-ukraine.org/#/> (Accessed 25 Dec 2020).

12. Ukrains'ka pravda (2020), "Ukraine has dropped in the ranking of perceptions of corruption", Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/23/7238184/> (Accessed 25 Dec 2020).

13. National Agency on Corruption Prevention (2020), "The system of anti-corruption bodies", available at: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/NAZK-Infografika-funktsiyi-01.09.2020-1.pdf> (Accessed 25 Dec 2020).

14. Interfaks-Ukraina (2020), "The Verkhovna Rada adopted the Anti-Corruption Strategy for 2020-2024 as a basis", available at: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/701257.html> (Accessed 25 Dec 2020).

15. EU Anti-Corruption Initiative (2020), "Results of the survey of entrepreneurs, experts and the population "Corruption in Ukraine 2020: understanding, perception, prevalence"", available at: <https://euaci.eu/ua/what-we-do/resources/doslidzhennya-korupciya-v-ua-2020> (Accessed 25 Dec 2020).

16. Zadorozhnyj, S.A. (2017), "Mechanisms for preventing and combating corruption in local authorities", Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Ivano-Frankivs'kyj natsional'nyj tekhnichnyj universytet nafty i hazu, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

17. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 25 Dec 2020).

18. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On local self-government of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 25 Dec 2020).

19. Poltava District State Administration (2020), "Decentralization of power", available at: <http://poltava.adm-pl.gov.ua:8080/page/decentralizaciya-vladi> (Accessed 25 Dec 2020).

Стаття надійшла до редакції 28.12.2020 р.